

Aan: Pfo Duurzaamheid MRA, aanwezig van 4 februari 2021

Opgesteld door: Gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland, programma versnelling aardwarmte MRA

Memo

Recente opsporingsvergunningen geothermie MRA

Beste MRA bestuurders,

De colleges van de gemeente Amsterdam en provincie Noord-Holland besluiten op 16 februari over de aanvraag van een opsporingsvergunning geothermie samen met de warmteafnemers Vattenfall en Eneco voor het gebied in en rondom Amsterdam. De aanvraag heeft als doel dat de ontwikkeling van geothermiebronnen in de regio Amsterdam versnelt, kennis optimaal wordt gedeeld, en de ondergrond efficiënt wordt benut. Daarmee komt deze aanvraag de verduurzaming van de warmtenetten ten goede. Graag informeer ik u over de achtergrond en de aanleiding van deze aanvraag en het vervolgproces.

Urgentie en afstemming buurgemeenten

In december 2020 is een opsporingsvergunning voor geothermie aangevraagd bij het ministerie van EZK voor een groot gebied in de MRA. De aanvragende partij heeft daarover niet afgestemd met de betreffende gemeenten. De wettelijke tijd voor het indienen van een zgn. concurrerende aanvraag is slechts 13 weken.

Gemeente Amsterdam, de provincie en Vattenfall en Eneco hebben in het belang van verantwoorde ontwikkeling van geothermie in de MRA het initiatief genomen een concurrerende aanvraag voor te bereiden. De betrokken warmtebedrijven zijn uiteindelijk de afnemers van geothermie, maar niet de partijen die de warmte gaan winnen. Daar wordt later via een transparant selectieproces een partij voor geselecteerd. Bij het indienen is snelheid geboden, waardoor er voor is gekozen om de aanvraag met een klein consortium in te dienen. Op ambtelijk niveau heeft hierover afstemming plaatsgevonden met gemeenten die binnen het aangevraagde gebied vallen.

Warmtenetten verduurzamen is ons doel. Een zoekgebied van +3-5 km maximaal buiten de warmtenetten is als zoekgebied genomen om een goed beeld te krijgen van de potentiële geschikte locaties. Dit gebied valt over de buurgemeenten van Amsterdam. Dit is echter enkel een zoekgebied. Of er daadwerkelijk geothermie ontwikkeld kan gaan worden, wanneer, op welke locatie, wie dat zal uitvoeren, en welke gemeente het beste de warmte zou kunnen afnemen is nu nog niet aan de orde.

In 2021 en 2022 zijn veel voorbereidende activiteiten nodig om in de jaren daarna tot projecten te komen. Daarbij staat afstemming met de buurgemeenten voorop. Gemeente Amsterdam zal zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau buurgemeenten informeren over de ontwikkelingen en betrekken bij besluitvorming. Ook het toetreden van andere partijen tot het aanvragende consortium (waaronder gemeenten) kan in een later stadium nog.

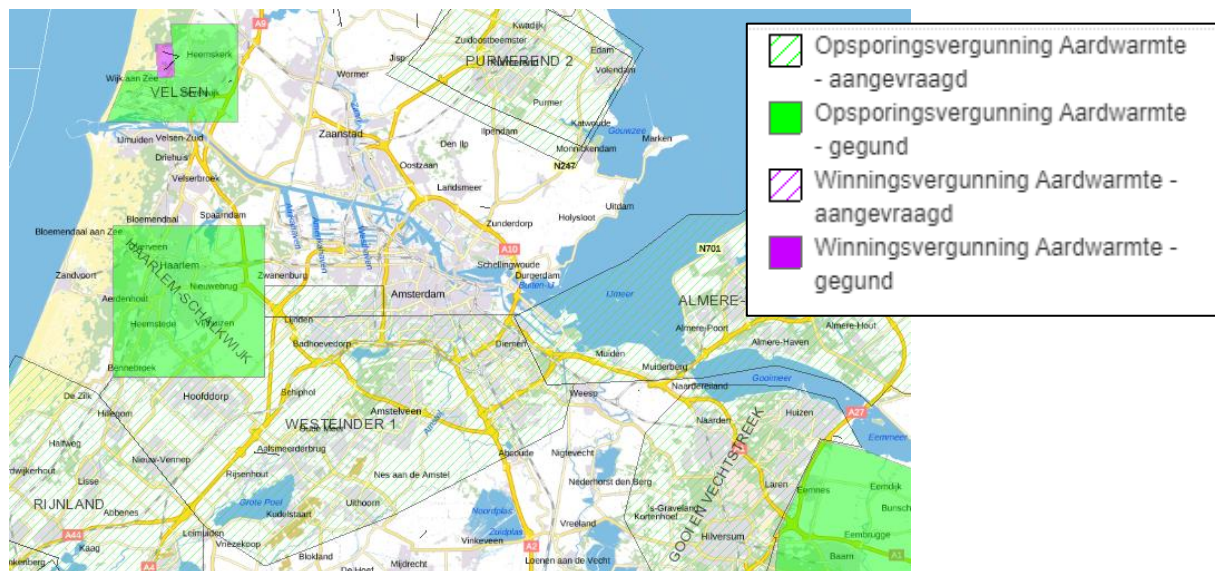
Achtergrond

Ruim 2 jaar geleden is binnen de MRA het programma *Versnelling Aardwarmte MRA* opgezet. Binnen dit programma wordt ingezet op seismisch onderzoek naar de geschiktheid van de ondergrond voor geothermie. Daarnaast is er een kennisprogramma opgezet ter ondersteuning van overheden en initiatiefnemers van projecten. In november 2020 is de *Samenwerkingsovereenkomst 'gezamenlijke uitgangspunten geothermieontwikkeling MRA'* getekend door een tiental publiek/ private partijen. Daarin is het stimuleren van kennisdeling en gecoördineerd toetreding tot de geothermiemarkt opgenomen als belangrijk speerpunt.

Aanleiding aanvraag opsporingsvergunning

Recent zijn voor grote delen van de MRA zgn. opsporingsvergunningen voor aardwarmte aangevraagd door marktpartijen die aardwarmte willen ontwikkelen. Een opsporingsvergunning voor aardwarmte wordt verleend door de Minister van EZK op grond van de Mijnbouwwet. Een dergelijke vergunning geeft de houder het alleenrecht om gedurende de looptijd (meestal vijf jaar), in het betreffende gebied naar aardwarmte te gaan zoeken (eventueel seismisch onderzoek en boren). De periode wordt onder andere besteed om de ondergrond beter in beeld te brengen, mogelijke boorlocaties te zoeken, een veilig werkplan op te stellen en de overige vergunningen (zoals omgevingsvergunning) te verkrijgen.

Figuur 1. aangevraagde aardwarmte-vergunningen inclusief status (bron: NLOG.nl)

De vergunningen zijn nog niet verstrekt door het ministerie van EZK. Onder andere omdat er nog enkele weken tijd is om een zgn. 'concurrerende aanvraag' te doen. Dat betreft dan een aanvraag voor een gebied dat (deels) overlapt met de andere aanvraag. De gemeente Amsterdam is voornemens samen met de provincie Noord-Holland, Vattenfall, en Eneco een concurrerende aanvraag te doen op het gebied Westeinder I. Het gebied betreft het deel van de MRA waar geothermie met de kennis van nu kansrijk lijkt voor invoeding in het gedeelde stadswarmtenet van Amsterdam, Amstelveen en Almere.

Overwegingen

In beginsel is het positief dat marktpartijen zich willen inzetten om aardwarmte verder te brengen in de MRA. Er zijn echter ook aandachtspunten. Omdat de aanvragen niet (of in geringe mate) met de betreffende gemeenten vooraf zijn besproken, is niet zeker of de aanvragen en intenties passen in de gemeentelijke plannen en ambities, bijvoorbeeld de verschillende Transitievisies warmte. Daarbij speelt mee dat opschaling, goede omgevingsbetrokkenheid en kostenreductie gebaat zijn bij kennisdeling en samenwerking. Dit is ook de reden dat in november een tiental partijen (publiek en privaat) een samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten betreffende aardwarmte in de MRA ('SOK Aardwarmte').¹ We zien dat de partijen die tot nu toe een vergunning hebben aangevraagd, een beperkte track-record hebben en relatief klein van omvang zijn, wat het risico met zich meebrengt op vertraging, terwijl in de tussentijd 'de rest van het gebied' op slot zit. Wat hiermee wordt bedoeld is dat de opsporingsvergunning een erg groot gebied betreft, en daarmee claimt voor de komende jaren, maar er uiteindelijk slechts op een klein gebied aardwarmte gewonnen zal worden. Verder is de verwachting dat de aanvragende partijen wachten op het beschikbaar komen van de uitkomsten van het SCAN-ondergrondonderzoek

¹ Samenwerkingsovereenkomst 'Gezamenlijke uitgangspunten aardwarmte MRA' dd 18 november 2020. Waar overigens vijf partijen recent hebben aangegeven zich bij aan te willen sluiten.

(waar de MRA momenteel in investeert) en daarmee samenhangende (proef)boringen, en hier in zekere zin (strategisch) een voorschot op nemen door een vergunning aan te vragen.

Private partij(en) zullen in de ontwikkeling uiteindelijk de belangrijkste rol spelen, aangezien zij daadwerkelijk zullen overgaan tot de winning en exploitatie van aardwarmte. Echter, als medevergunninghouder kan een gemeente en/of provincie de regierol op zich nemen in de eerste fase van de ontwikkelingen. Dat kan ten goede komen aan een gedragen, duurzame en betaalbare warmtevoorziening. Naast de faciliterende rol die gemeenten en provincie al hebben (omgevingsvergunningen, omgevingsmanagement, evt. financieel) kunnen zij zo de inzet op het gebied van aardwarmte medebepalen. Uiteraard vraagt een dergelijke rol wel de inzet van voldoende capaciteit en middelen.

Gebieden buiten Amsterdam

In gebieden waar nog geen warmtenetten zijn aangelegd zijn de bij EZK ingediende aanvragen voornamelijk gericht op het verduurzamen van de glastuinbouw. Hier is het door de gemeente (mede)aanvragen van een concurrerende aanvraag naar inschatting dan ook minder logisch, hoewel deze afweging uiteraard bij de betreffende gemeenten ligt. Gemeentelijke betrokkenheid is voor het doen slagen van een aardwarmteproject namelijk essentieel. Gemeenten zullen naarmate de ontwikkelingen vorderen op verschillende wijze kunnen (bij-)sturen en ondersteunen.

Ondersteuning van de provincie

Provincie Noord-Holland biedt, via het Project Versnelling Aardwarmte MRA, de gemeenten aan hen te helpen door informatie te verschaffen en ondersteuning te leveren bij de rolbepaling van gemeenten, nu of op het moment dat aardwarmte in de betreffende gemeente actueel wordt. Daarnaast kan de provincie meer vertellen over een deelname aan de bovengenoemde samenwerkingsovereenkomst Aardwarmte MRA.